

Liturgie voor de dienst van zondagmorgen
4 juli 2010 in de Boomgaardkerk te Heerjansdam

VOORBEREIDING

Aanvangslied:	Psalm 103:8 en 9
In Memoriam	
Lied:	Evang. Lb. 235:1
Stilgebed	
Bemoediging en groet	
Klein Gloria	Klein Gloria
Verootmoedigingsgebed	
Woord van vergeving	
Lied:	Gezang 437:1,2 en 3
Geloofsbelijdenis van Nicea	
Lied:	Evang. Lb. 289:1, 2 en 3
Gebed om verlichting met de Heilige Geest	
Kinderen naar de nevendienst	

DIENST VAN HET WOORD

Schriftlezing:	1 Timoteus 2:1-13
Lied:	Evang.Lb.181:1,2 en 4
Preek	
Lied:	Gezang 473 :1,2 en 5

DIENST VAN DE GEBEDEN EN GAVEN

Dankgebed, voorbeden, stil gebed, onze Vader.	
Inzameling van de gaven	
Slotlied	Gezang 303:1,4 en 5
Zegen, gezongen amen	Gezang 456:3

Schriftlezing: 1 Timoteus 2:1-13

1. Allereerst vraag ik dat er voor alle mensen gebeden wordt, dat er smeekbeden, voorbeden en dankgebeden voor hen worden uitgesproken.
2. Bid voor alle koningen en gezagsdragers, opdat we rustig en ongestoord kunnen leven, in alle vroomheid en waardigheid.
3. Dat is goed en welgevallig in de ogen van God, onze redder,
4. die wil dat alle mensen worden gered en de waarheid leren kennen.
5. Want er is maar één God, en maar één bemiddelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus,
6. die zichzelf gegeven heeft als losgeld voor allen, als het getuigenis voor de vastgestelde tijd.
7. Om dit te verkondigen ben ik als apostel aangesteld. Ik spreek de waarheid, ik lieg niet-ik ben aangesteld als leraar voor de heidenen om hun het geloof en de waarheid te onderwijzen.
8. Ik wil dat bij iedere samenkomst de mannen met geheven handen bidden, vol toewijding, zonder wrok of onenigheid.
9. Ook wil ik dat de vrouwen zich waardig, sober en ingetogen kleden. Ze moeten niet opvallen door een opzichtige haardracht, dure kleding, goud of parels,
10. maar door goede daden, zoals gepast is voor vrouwen die zeggen dat ze God vereren.
11. Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen;
12. ik sta haar dus niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft; ze moet bescheiden zijn.
13. Want Adam werd als eerste geschapen, pas daarna Eva.
14. En niet Adam werd misleid, maar de vrouw; zij overtrad Gods gebod.
15. Ze zal worden gered doordat ze kinderen baart, als ze tenminste volhardt in het geloof, de liefde en een heilige, ingetogen levenswijze.

‘Want gij zijt allen kinderen van God, door het geloof in Christus Jezus. Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed. *Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk of vrouwelijk:* gij allen zijt immers één in Christus Jezus. – Galaten 3:26-28.

Gemeente van onze Here Jezus Christus, als er een ding duidelijk mag worden uit deze tekst is dat er voor Paulus een principiële *gelijkwaardigheid* in Christus is tussen mannen en vrouwen. Dat moeten we vasthouden. We hebben vanmorgen een gedeelte gelezen waarin Paulus aan Timoteus een aantal verhoudingen tussen mensen onderling weergeeft. Hij begint met het gebed voor alle mensen. Het is goed dat er smeekgebeden, voorbeden en dankgebeden voor hen worden uitgesproken. Dus je bid niet alleen voor familieleden, of voor leden die tot je kerkelijke gemeente behoren. Paulus zegt je moet voor alle mensen bidden en danken, dus zonder onderscheid.

Daarna komt Paulus met het gebed voor koningen en gezagsdragers. Ongeacht welke regering er is, ongeacht wie er aan de macht is. Het is goed te bidden voor koningen, regeerders en mensen die gezag dragen. Waarom, zodat we rustig en ongestoord kunnen leven. De gedachte erachter was dat als christenen gezagsgetrouwe burgers zijn ze van de overheid minder snel vervolgingen te vrezen hebben. Vervolgens heeft hij het over Christus die onze middelaar is tussen God en mensen. We zijn wel burgers van een rijk op aarde, maar omdat Christus zijn leven heeft gegeven als een losgeld voor allen, zijn we ook burgers van een rijk in de hemelen, burgers van het Koninkrijk van God die boven alles en allen staat.

En tot slot heb je naast de wereldlijke gezagdragers ook nog de apostelen, waarvan Paulus er een van is, als leraar van de heidenen aangesteld om het geloof en de waarheid te onderwijzen. En zo is het plaatje compleet. Gods wereldse ordening, maar ook Gods geestelijke ordening. Het wereldse gezag en het geestelijke gezag. Voor de gemeente van die tijd was het belangrijk te horen hoe nu die nieuwe verhoudingen lagen met het nieuwe geloof. Maar er speelt nog meer.

Veelal heeft Paulus proberen aan te sluiten bij de synagogen die overal in Klein-Azië, Griekenland en Macedonië te vinden waren. Als Paulus spreekt over mannen die met opgeheven handen moeten bidden, vol toewijding, zonder wrok of onenigheid, dan beveelt hij de Joodse gebedshouding aan, bidden met open handen en de ogen opgeslagen naar de hemel. Wees in je gebeden gericht op God en vergeet dan de onderlinge verschillen en opvattingen. Het gaat om Gods eer.

Dat Paulus hier specifiek de mannen noemt die bidden kan te maken hebben met de situatie waar Timoteus te maken heeft met een synagogale christelijke gemeente, waar men gewend was dat de mannen voorgaan in het gebed en mannen en vrouwen apart van elkaar zaten. Ter wille van de onderlinge vrede past Paulus zich hier dus aan de plaatselijke situatie.

Want we weten bijvoorbeeld uit de 1^e Corinthe brief dat de vrouwen te Corinthe ook gewoon deelnamen aan het gebed van de gemeente. En bidden, moet u weten, dat ging hardop en ieder op zijn beurt, ten minste daar pleit Paulus voor in 1 Cor. 14. In Corinthe was het geen enkel probleem dat vrouwen voorgingen in het gebed, behalve dan dat vrouwen tijdens het bidden in de dienst een bedekking op het hoofd moesten hebben vanwege de engelen. Plaatselijk zijn de gebruiken en gewoonten nogal verschillend geweest. Net zoals vandaag de verschillen nog erg groot kunnen zijn.

Waren er veel Joden of weinig, was er wel of geen synagoge, dat maakte een groot verschil hoe plaatselijk een gemeente er uit kon zien. Wat Paulus doet is dat hij probeert zoveel als mogelijk te gemeente te bewaren voor onderlinge aanstoot. Niemand is gebaat bij schisma's en scheuringen en alles moet in goede orde plaatsvinden, dan hou je het met elkaar het langste vol. Maar ook wat betreft de vrouwen sluit Paulus nauw aan bij wat men in de synagogen gewend was. Vrouwen moeten zich waardig, sober en ingetogen kleden. Dus niet willen opvallen door opzichtige haardracht, dure kleding, goud of parels. Waarom zegt Paulus dat? Tussen christenen die uit het heidendom kwamen zaten dikwijls enorme verschillen.

Je had zeer rijke christenen en je had arme sloebers, slaven die niets hadden. Maar de gemeente van Christus hoort één met elkaar te zijn. Als je nu je rijkdom ten toon spreid aan de ander in de gemeente- samenkomst, dan kan dat een aanstoot zijn voor mensen die het minder breed hebben. Soberheid en ingetogenheid zijn christelijke deugden. Het betekent niet dat je er niet leuk uit zo mogen zien, of dat je in het zwart zou moeten gaan, maar meer dat je niet dusdanig opvalt door je kleding of andere dingen, dat anderen van het evangelie of de gebeden afgeleid worden bij opzichtige kleding. Val maar op door goede daden die bij de verering van God horen, als je jezelf wilt onderscheiden doe het dan door je levenswijze.

Hoe belangrijk het was om rekening te houden met de cultuur van die dagen geldt kennelijk ook voor de volgende regel die Paulus geeft. Een vrouw dient zich gehoorzaam en bescheiden te laten onderwijzen. Ik sta haar niet toe dat ze zelf onderwijst of gezag over mannen heeft, ze moet bescheiden zijn. Waar komt zo iets nou vandaan? Allereerst moeten we twee dingen weten. In de Joodse cultuur waren het de mannen die de priesterdienst deden in de tempel. En het waren ook de Joodse mannen die het onderwijs gaven in de synagoge. De oudsten van het volk en de leidinggevenden waren zonder uitzondering ook altijd mannen. Tenzij God een profetes of richteres zond.

Mannen hadden vooral een taak naar buiten gericht. Vrouwen een taak naar binnen gericht op het gezin en de opvoeding van de kinderen. Dat was in de Griekse wereld niet anders. Zelfs nog erger, een vrouw had in de Griekse wereld helemaal niets te zeggen. Wat zie je dan gebeuren als er christelijke gemeentes ontstaan? In zekere zin betekende de komst van christelijke gemeentes een bevrijding voor vrouwen. De positie van de vrouw is door de komst van Christus aanzienlijk verbeterd. Christus sprak vrouwen aan en je ziet in de evangeliën dat vrouwen hun eigen plaats hebben. Dat werkte door in de gemeentes die gesticht werden. Vaak ook bij rijkere vrouwen thuis die hun huis als plaats van samenkomst ter beschikking stelden.

Nu gebeurde het wel dat vrouwen een beetje doorsloegen en dwars tegen de bestaande culturele verhoudingen van man en vrouw ingingen door het voortouw te nemen thuis, maar soms ook in een joods-christelijke gemeente die samenkwam in de synagoge. U voelt wel dat dit tot allerlei spanningen kon leiden. Wat Paulus hier feitelijk doet is vrouwen die een beetje doorgeschooten zijn en wat bazerig in de gemeente staan tot de orde roepen. En hij doet dat met een beroep op de scheppingsorde.

Adam was er het eerst en daarna Eva. God heeft man en vrouw bepaalde eigen taak gegeven in de schepping. Ze zijn wel gelijkwaardig maar niet gelijk. Vanuit die cultuur en die situatie is het allemaal volkomen begrijpelijk wat Paulus aan richtlijnen geeft. Helaas heeft de aanvankelijke emancipatie en bevrijding van vrouwen met de komst van de christelijke gemeente in de latere tijd een terugslag gekregen. Toen Paulus oud was heeft hij deze brief geschreven. Kennelijk konden velen de aanvankelijke nieuwe vrijheid van vrouwen niet aan en hebben mannen er bij Paulus op aangedrongen regels te stellen. Je ziet dat wel vaker bij vernieuwingen in de kerk actie en reactie.

De gevolgen zijn in de kerk wel eeuwenlang zichtbaar geweest. Tot in onze tijd was de positie van de vrouw die van een ondergeschikte. Dat zien we nog steeds ook in andere godsdiensten en culturen. Iets waarover wij ons in onze moderne cultuur druk maken omdat we al zo gewend zijn aan de gelijkberechtiging van man en vrouw. Ook kerkelijk gezien heeft dat doorgewerkt, we zijn al vele jaren gewend aan vrouwelijke ouderlingen en diakenen, maar ook aan vrouwelijke predikanten.

Kan dat dan wel in het licht van wat we vinden in de bijbel? Hebben we ons niet teveel aangepast aan onze moderne cultuur? We moeten Paulus niet vastpinnen op een paar teksten waarin hij om ergens plaatselijk de vrede te bewaren regels geeft. Er zijn zat andere plekken in de brieven van Paulus waaruit blijkt dat hij van harte met vrouwen samenwerkte in de evangelie bediening. Dat begint eigenlijk bij Jezus. Van hem weten we dat Hij zeer onconventioneel omging met vrouwen.

Hij stoorde zich bv. niet aan de toenmalige omgangsregels die een direct contact van mannen met vrouwen op straat verboden. Jezus behandelde vrouwen met eer en respect. Later zien we de vrouwen na de kruisiging als eerste getuigen van de opstanding.

Ook het oude Testament laat ondanks de sterk op mannen gerichte cultuur zien dat ook de vrouwen regelmatig door God op bijzondere wijze begenadigd werden. Denk eens aan Exodus waar Mirjam onder de profetessen gerekend wordt en geeft ze leiding aan de vrouwen. En aan Richteren waar ene Deborah profetes is. Deze Deborah richtte het land en Israël had onder haar leiding 40 jaar rust. En wat te denken van de profetes Chulda in 2 Kon.

In horen we niet over Hanna als profetes als Jezus in de tempel wordt gebracht door Jozef en Maria? En in Handelingen over de vier dochters van de evangelist Philippus die profetessen zijn? En was niet de eerste bekeerling in Europa een vrouw, Lydia de purperverkoopster uit Tyatira, die met een groep vrouwen samenkwam op een gebedsplaats langs de rivier?

In Galaten 3 laat Paulus zien hoe hij werkelijk over de rol van vrouwen denkt, hij zegt: 'Want gij zijt allen kinderen van God, door het geloof in Christus Jezus. Want gij allen, die in Christus gedoopt zijt, hebt u met Christus bekleed. *Hierbij is geen sprake van Jood of Griek, van slaaf of vrije, van mannelijk of vrouwelijk: gij allen zijt immers één in Christus Jezus.* Voor Paulus is er principiële *gelijkwaardigheid* in Christus tussen man en vrouw.

Overigens, in tegenstelling tot de Timoteus brief is het duidelijk dat er ook vrouwelijke diakenen waren. We komen zo'n vrouwelijke diaken tegen in Romeinen 16 waar gesproken wordt over ene Phebe, onze zuster die tevens diacones van de gemeente te Kenchreeën is. En als je de groetenlijst nog verder bekijkt komen we nog meer interessante dingen tegen. Naast de vrouwelijke diaken Phebe horen we ook nog over Prisca en Aquila een zendingsechtpaar, waarvan Paulus zegt dat ze medewerkers zijn in Christus Jezus, mensen die voor mijn leven hun hals hebben gewaagd.

Priscilla was dus een zendelinge en omdat mannen vrouwen op straat niet mochten benaderen, waren er vrouwelijke zendingen die dat wel konden doen. Heel praktisch dus. Weet u dat onder de 40 medewerkers die Paulus in zijn brieven noemt er maar liefst tien vrouwen zijn? Niet alleen reizende zendingen zoals Priscilla, maar er waren ook vrouwen die in een gemeente een bediening hadden. Bv. ene Cloë die een huisgemeente had. En aan het begin van de brief aan Filemon wordt ene Apfia, een zuster, genoemd die een speciale positie innam en een huisgemeente had. Verder laat Paulus de groeten overbrengen aan ene Nymfa met de gemeente bij haar aan huis.

En aan het slot van de Romeinenbrief vinden we een groet aan Andronikus en Junia, ook weer een echtpaar. De vorige vertaling heeft: groet Andronikus en *Junias*, mijn stamgenoten en medegevangenen, *mannen* onder de apostelen in aanzien, die reeds voor mij in Christus geweest zijn. Nou dan denk je dat het om twee mannen gaat. Maar allereerst vinden we het woordje mannen helemaal niet in het Grieks en is het niet Junias, maar Junia een vrouw. Zodat je zou moeten vertalen: Groet Andronikus en Junia, mijn stamgenoten en medegevangenen, die onder de apostelen in aanzien zijn.

Een vrouw wordt hier door Paulus dus zelfs een apostel genoemd. Er waren dus vrouwelijke profetessen er waren diaconessen en nu komen we zelfs een vrouwelijke apostel tegen. Paulus had niets tegen vrouwen en maakte er dankbaar gebruik van hen en werkte met ze als collega ambtsdragers samen. En als we ook nog weten dat vrouwen profeteerden in de gemeente en de vroegchristelijke profetie een vorm van prediking was namen vrouwen ook nog deel aan de prediking. Er is bijbels gezien weinig wat een vrouw niet zou mogen doen aan taken in de gemeente. Er is in Christus geen sprake van *mannelijk of vrouwelijk*: gij allen zijt immers één in Christus Jezus.

Ik zou er niet aan moeten denken alle vrouwelijke ambtsdragers te moeten missen. Hun inbreng is onmisbaar voor een goed functionerende gemeente en dat inzicht breekt gelukkig ook door in tal van andere kerken waar men nog niet zover is. In Christus is noch man noch vrouw. Amen.